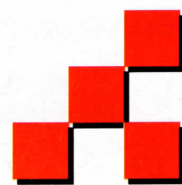

BOBOVAC

LIST VAREŠKIH HRVATA

GODINA VIII.

BROJ 95

VAREŠ

STUDENI 2002.

Cijena 1 KM • 4 Kn

Za inozemstvo 1 €

IZMEĐU DVA BROJA

O prijetecem sukobu između SAD-a i Iraka, koji već par mjeseci tišti svjetsku javnost, u našoj se zemlji — mada je nitko o tome i ne pita — može govoriti samo s još većom dozom strepnje jer to bi nas ili odgurnulo u stranu kad je u pitanju pažnja i pomoć međunarodnih institucija ili izbacilo u krupni plan glede daljnjeg razračunavanja Zapada s teroristima, no neki će reći i islamom. Međutim, moramo si priznati da ovdje postoje bar dvije skupine ljudi koje bezmalo priželjkiju da se zakuhaju u Iraku. To su, u prvom redu, uvoznici, ali i lokalni fanatiki koji djelujući pod okriljem raznih islamskih, tobože humanitarnih, organizacija vrebaju priliku za ostvarivanje nekih svojih mračnih planova, kako bi pomogli svojoj braći. S druge strane, imamo silne političare kojima bi neka kriza poput novoga rata u Zaljevu i te kako trebala radi popuštanja američkog stiska oko vrata, a zaradili su ga na aferama kao što je ilegalna trgovina oružjem, baš s tim nesretnim Irakom, ili nedavni fijasno montiranog procesa u "slučaju Leutar". Ipak, ono što za naše političare u ovom trenutku predstavlja krucijalni problem — za one koji kad se sve sagleda imaju iz sebe relativnu i ne baš upotrebljivu pobjedu na proteklom općim izborima — jest iluzorna težnja i iščekivanje neće li se američki prsti odmaknuti od procesa uspostave nove vlasti. No, pođimo redom.

Starim novim vlastima u Republici Srpskoj ta afera s Irakom — za koju se još nije odredilo glavne krivce — kao i farsa s "medicinskim" helikopterima opremljenim za borbene akcije, osim odgovornosti koja se od njih traži, donijela je dosad najveće pritiske za uspostavom i kontrolom oružanih snaga na državnoj razini, kako bi se izbjegnule slične pojave u budućnosti. Pomaka ipak nema, jer u srpskom entitetu ne postoji ni mrva raspoloženja za integriranje vojske. Čini se da Bošnjaci ostaju jedini zagovornici stavljanja vojski u BiH pod jednu kapu, ali tako da oni gazduju, u čemu pak i jest glavni problem kojem se hrvatska strana opire otkako je formirana federalna vojska.

Kako to izgleda kad bošnjački dužnosnici uhvate priliku pa sami uređuju stvari

u ovom društvu (dok multietničnost hvala i naglašavaju) vidjelo se po urušenom procesu pred Kantonalnim sudom u Sarajevu kada je protiv skupine Hrvata osumnjičenih za atentat na ministra unutarnjih poslova Federacije BiH **Joze Leutara** na koncu morala biti donesena oslobađajuća presuda. Glavni sudac **Salem Miso** u završnoj je riječi iznio da tužiteljstvo tijekom procesa nije iznijelo ni jedan materijalni dokaz, niti je dokazan motiv ubojstva. Potvrđene su pretpostavke pojedinih novinara da je zaštićeni svjedok **Merim Galijatović**, kojemu je uzgred ispla-

koja je ostala bez uspjeha, pa na kraju od svega odustali i sveli svoju aktivnost na povremene jalove prosvjede.

Sjećamo se kako je krivome usmjerenju procesa kumovao i kontroverzni američki general **Jacques-Paul Klein**, praktično presudivši osumnjičenim Hrvatima koje se uspjelo pohvatati kombiniranom akcijom SFOR-a i bošnjačkog dijela federalnog MUP-a. **Andabak i Miličević**, koji su izmakli organima gonjenja, sada su ispalili pametni i njihov primjer sigurno će predstavljati dobru preporuku nekim budućim osumnjičenicima

ćeno pola obećane nagrade od milijun KM, lagao od početka. Sada je, naime, dojučerašnji svjedok pokajnik ostao kao jedini osumnjičeni, jer je, bilo da je to izmislio ili ne, priznao svoju umiješanost u atentat. Stoga se od državnoga tužiteljstva u Sarajevu očekuje da pokrene novu istragu o Leutarovu ubojstvu koja će, za početak, zatražiti od Galijatovića da prizna tko ga je i zašto nagovorio na davanje lažnoga iskaza. Ta bi istraga morala rasvijetliti ulogu tuceta bošnjačkih dužnosnika koji su kreirali propali proces, i to ovim redom: prvo tužitelj **Mustafa Bisić i Suljo Babić**, pa ljudi koji su proveli jednostranu policijsku istragu — bivši ministar FMUP-a **Mehmed Žilić**, njegov pomoćnik za kriminalitet **Faik Lušija** i šef tajne bošnjačke policije (AID) **Kemal Ademović**.

Zašto je istraga bila jednostrana treba upitati u HDZ-u jer su njegovi tadašnji dužnosnici u vlasti odbili sudjelovati u službenoj istrazi, onda su pokrenuli paralelnu

da izvjesno vrijeme ipak provedu kao bje-gunci, jer s ovakvim se tužiteljstvom u nas nikad ne zna...

Što se tiče vremesnog generala, on sada odbija svaki razgovor s medijima, a pročitao se po novoj beskrupuloznoj izjavi o tome da oko 400 potencijalnih terorista koji

su u Bosni ne treba istjerivati, jer se tako bar zna gdje su!

Oko uspostave vlasti se očekivano zakompliciralo. Visoki predstavnik u BiH **Paddy Ashdown** sklon je podržati formiranje reprezentativnih vlada u kojima bi dakako nacionalisti vodili glavnu riječ, čime se faktički dokida oporbu, što za naše prilike nije nimalo zdrava opcija. S druge strane, Ashdown je već uputio jedno upozorenje novim članovima Predsjedništva jer su se u startu zaokrenuli od kursa reformi koje su olako obećavali. Nasuprot britanskome upravitelju u nas — za kojeg malo tko u njegovoj domovini zna gdje je, što radi i o kome je uopće riječ(!), tako je pokazalo istraživanje Slobodne Bosne — američki veleposlanik **Clifford Bond** potiče kreiranje nove alijanse. Pojednostavljeno, stvari izgledaju ovako: na jednoj je strani poznati trio — HDZ, SDA i SDS, na drugoj NHI, SDP i SNSD, a negdje između nalaze se Stranka za BiH i PDP. **Silajdžićeva** i **Ivančićeva** stranka najradije bi malo na jednu malo na drugu stranu, tako da sudjeluju u vlasti bilo gdje i bilo kako, no to neće ići jer tako polivalentne Alijansa ih ne želi prihvatiti. Dakle, čeka se njihova jasna odluka.

Građanima BiH ostaje samo da čekaju, a na ove i slične političke igre navikli su. Čemu se onda mogu nadati? Varešani se recimo nadaju početku radova na cesti kroz Zvijezdu kako bi se ovaj grad konačno otvorio k Tuzli, dok se, možda, oni koji dadoše to obećanje nadaju da će čim prije zavaliti snijeg, što dublji, to bolji...

3

ZAHVALNICA

Dana 14.11.2002. godine navršilo se 40 dana otkako nas je napustio naš voljeni suprug, otac, svekar i djed

DRAGO ANDRIĆ

(6.V.1929. – 6.X.2002.)

Zahvalni smo i duboko dirnuti pažnjom naše drage rodbine, prijatelja, susjeda i poznanika, koji su nam izrazili sućut te svojim dolaskom i polaganjem cvijeća uveličali ispraćaj voljenog nam Drage.

Zahvalnost dugujemo i liječnicima i medicinskom osoblju Doma zdravlja Vareš koji su pomogli u borbi protiv Dragine bolesti.

Zahvalni: supruga Katarina, sin Berti, kći Vera, nevjesta Marina te unučad Iva i Boris

ZAHVALNICA

Povodom smrti našega dragog oca i djeda

CVJETKA MILETOVIĆA

(6.IV.1925. – 25.X.2002.)

izražavamo iskrenu zahvalnost rodbini, prijateljima, susjedima i poznanicima koji su u trenucima naše velike boli bili uz nas.

Djeca i unuci

ZAHVALNICA

Povodom smrti našega dragog supruga, oca i djeda

SLAVKA MIRČIĆA pok. Ivana

(22.X.1933. – 25.X.2002.)

izražavamo iskrenu zahvalnost svima koji su u trenucima naše velike boli bili uz nas.

Supruga i djeca s obiteljima

IZ ŽUPNIH MATICA

VAREŠ

Kršteni: Andreo Dužnović (Dragana i Andrijane).

Vjenčani: Eugen Mutić i Katarina Šurkić.

Umrli: Cvjetko Miletović (1925.), Slavko Mirčić (1933.), Benjamin Ćuraković (1954.), Matilda Josipović (1932.).

Bobovac su financijski potpomogli **Irena Franjić** iz Zagreba s 50 KM i **Perica Rohmes** iz St. Michielsgestela (Nizozemska) s 50 eura, na čemu im uredništvo toplo zahvaljuje.

Fotografije na omotu: J. Klarić

17. SJEDNICA
OPĆINSKOG VIJEĆA

Prvi dio 17. sjednice Općinskog vijeća Vareš održan je 17. listopada 2002.g., a raspravljano je o 11 točaka dnevnog reda. Na sjednici je usvojena Odluka o vodovodu i kanalizaciji te idejno rješenje grba općine Vareš. Dosta polemike i oprečnih stavova izazvalo je izvješće o radu Javne predškolske ustanove Dječji vrtić Vareš, koje na kraju vijećnici nisu ni usvojili nego je zaključeno da se za narednu sjednicu pripremi prijedlog akata o subvencioniranju određenih kategorija djece, kao i program ekonomske opravdanosti rada Dječjeg vrtića. Uz primjedbu da ima određenih manjkavosti, ali da je to ipak korak naprijed, jednoglasno je usvojena informacija o stanju kulturno-povijesnih spomenika na području općine s prijedlogom mjera za njihovu zaštitu. Informacija o stanju grobalja na području općine nije usvojena, nego je vraćena nadležnoj službi na dopunu. Informacija o naplati komunalnih usluga izazvala je iznenađenje među vijećnicima jer je u odnosu na 2001. godinu, kada je naplata iznosila 75%, u ovoj godini pala na svega 12%. Nakon raznih prijedloga donesen je zaključak da se informacija usvoji te da se provedu sankcije prema svima koji ne izmiruju svoje obveze. Zaključeno je i to da se javno istaknu imena svih neplatiša čiji dug prelazi 100 KM. Vijećnici su jednoglasno usvojili i informaciju o stanju lokalne i regionalne putne mreže uz zadovoljstvo konstatacijom da općina prvi put ima vlastita sredstva za održavanje putova, od putarine i od prodaje naftnih derivata na području općine, te sada treba uraditi program prioritarnih projekata obnove kao i zimskog i ljetnog održavanja lokalne mreže. Uz zaključak da Komisija za kontrolu stanova na koje nije podnesen zahtjev za povrat dostavi svoje izvješće za narednu sjednicu, jednoglasno je usvojena i redovita informacija o provedbi imovinskih zakona. U dnevni red je uvrštena i informacija o problematiki smještaja Opće biblioteke Vareš budući da je poslovni prostor u kome se ova biblioteka nalazila prodan u procesu privatizacije.

Drugi dio ove sjednice uslijedio je 22. listopada, kada su na red došla vijećnička i tekuća pitanja.

PROMOCIJA KNJIGE
MIJE VIDOVIĆA

U staroj vareškoj crkvi 20. je listopada promovirana knjiga "Tätige Liebe" (Ljubav na djelu) prof. Mije Vidovića. Radi se o vrijednoj dokumentaciji koja svjedoči o humanitarnoj djelatnosti službi Caritasa iz Offenburga/Ortenau okruga od 1991. do 2001. u Hrvatskoj, BiH i Kosovu. O knjizi su govorili naš književnik Željko Ivanković i fra Stjepan Duvnjak, profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. U knjizi je gotovo nemo-

Priredila Danijela Pavlič

guće naći stranicu na kojoj nema Vareša, Borovice, Vijake, Očevije, Jelašaka ili fotografija ljudi iz Vareša, te dokumenata i pisama. Nije ni čudno ako znamo što je sve učinjeno za Vareš u navedenom periodu: kumstva za djecu koja su ostala bez jednog ili oba roditelja, stipendije za učenike i studente, obnova i izgradnja stambenih, medicinskih, socijalnih i sakralnih objekata, transporti humanitarne pomoći...

Knjiga je objavljena na njemačkom jeziku, no obiluje fotografijama i zahvalnicama koje može razumjeti svaki vareški čovjek, žena ili dijete, koji su primili pomoć u najtežim danima zahvaljujući čovjeku velikog srca — prof. Miji Vidoviću.

ŠTOVANJE KRALJICE U OLOVU

Svetište Gospe Olovske i franjevački svjetovni red regije kraljice Katarine 20. su listopada u Olovu obilježili 524. obljetnicu smrti posljednje bosanske kraljice Katarine — franjevačke trećoredice, i 33. obljetnicu smrti fra Luje Zloušića, graditelja olovskoga svetišta. Svečanoj svetoj misi, koju je predvodio fra Gabrijel Tomić, upravitelj svetišta, prethodila je marijanska procesija.

MATURALAC U ITALIJI

Maturanti vareške srednje škole od 21. do 26. listopada boravili su na maturalskoj ekskurziji u Italiji. Ukupno 33 učenika zajedno s tri profesora i ravnateljem škole Mirsadom Bukvarevićem obišli su Veneciju, San Marino i Veronu. Putovanje je stajalo 300 KM po učeniku i dodatnih 50 KM za vizu, što će učenici platiti u tri rate. Prijevoz je organizirala Narodna tehnika, poduzeće iz Sarajeva, a po riječima prof. Bukvarevića, maturalec je sveukupno protekao u najboljem redu.

SKUPŠTINA "NAPRETKA"

Pod geslom "Sto godina u službi čovjeka" ove je godine Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" obilježilo stotu obljetnicu postojanja. A u Varešu je 25. listopada održana redovita i izborna skupština vareške podružnice ovog društva. Uz nazočnost stotinjak članova podružnice okupili su se i brojni gosti: poslovni tajnik Središnje uprave "Napredka" Ljubomir Lukić, bivši predsjednik Podružnice a sada gvardijan samostana Rama — Štit fra Mato Topić, djelatnik Caritasa iz Offenburga prof. Mijo Vidović, te mnogi drugi. Nazočili su i predstavnici općinske vlasti: načelnik Hamdo Fatić te njegov pomoćnik za društvene djelatnosti Rusmir Berberović, kao i predstavnici vjerskog i političkog života Hrvata.

Predsjednik vareške podružnice Čedomir Jelić podnio je izvješće o djelovanju

podružnice u razdoblju 1. kolovoza 2000. — 30. rujna 2002. godine, s prijedlogom programa rada za naredno razdoblje. On je naveo da u sklopu "Napredka" u Varešu djeluju list vareških Hrvata Bobovac, Hrvatski radio "Bobovac" i Šahovski klub "Napredak", a, mada se također nalaze u okrilju "Napredka", folklorna i tamburaška sekcija nisu aktivne. Posebno je zakazala tamburaška sekcija. Na skupštini je objelodanjeno i to da će se s izdavanjem lista Bobovac najvjerovatnije prestati po izlasku jubilarne 100-tog broja, jednostavno zbog umora ljudi koji stvaraju list već gotovo osam godina, i to na volonterskoj osnovi.

Za predsjednika podružnice u naredne četiri godine ponovno je izabran Čedomir Jelić, za dopredsjednicu Danijela Pavlič, za tajnika Vinko Franjković, a za rizničara Anto Kordić. Odbor podružnice radi će u sastavu: Vladimir pl. Alaupović, Zdravko Hinger, Mladenko Marijanović, Zdravko Marošević, Toni Petković, Jelica dr. Sertić, Goran Sprečić i Karlo Tokmačić. U Nadzorni odbor izabrani su: Ilija Barišić, Maja Brković, Jozo Drienčić, Tvrtko Gavran i Ivica Lekić.

U zabavnom dijelu programa nastupio je prof. Željko Sertić na engleskom rogu uz pratnju prof. Josipa Hingera, a moglo se i okrijepiti sokovima te zasladiti kolačima koje je doniralo poduzeće "MPM", vlasnika Mladena Maroševića.

MISA ZA DOMOVINU

Na starom kraljevskom gradu Bobovcu 26. listopada upriličeno je svečano misno slavlje prigodom obljetnice smrti kraljice Katarine koje je predvodio uzoriti kardinal Vinko Puljić. Kraljica Katarina Kotromanić-Kosača umrla je u 25. listopada 1478. u progonstvu u Rimu, gdje je i pokopana. Njezino je tijelo položeno na počasno mjesto u crkvi Ara-Celi, a njezina plemenitost te druge ljudske i vjerničke vrline posebice su joj priznate kad je proglašena blaženom. Ove je godine kardinal Puljić odlučio na spomendan kraljice Katarine moliti za našu domovinu Bosnu i Hercegovinu i tu pravu na Bobovcu. Ondje se, kod grobne kapele, okupio lijep broj vjernika ponajprije iz vareškog i sutješkog kraja, ali su neki hodočastili i iz Travnika, Tuzle, Sarajeva i drugih mjesta. Oni su obavili zavjet moleći za hrvatski narod u BiH, ali i za sve druge ljude u njoj. Nakon mise koja bi, kako se planira, trebala postati tradicijom, bilo je i lijepoga pučkoga veselja.

OBILAZAK ŠTIČENIKA
U NEDŽARIĆIMA

Predsjednica Udruge građana "Majka Terezija" Vareš 27. listopada obišla je naše sugrađane Antoniju Čolić, Bogdana Mar-

kovića i Zijadu Aladin koji borave u Domu umirovljenika u Nedžarićima, u Sarajevu. Ovim putem oni zahvaljuju svim članovima Udruge na pažnji te ih srdačno pozdravljaju.

ASFALT ZA PRUGU I STOJKOVIĆE

Na početku ulice Pruga u Varešu 31. listopada upriličena je ceremonija otvaranja rekonstruiranog i asfaltiranog puta u nazočnosti predstavnika izvršne vlasti, političkih stranaka i brojnih građana, kao i predstavnika poduzeća koja su sudjelovala u izvođenju radova: Šumarstvo, Javno komunalno poduzeće, BBM Amfibolit, svi iz Vareša, te Asfaltgradnja iz Visokog. Posebni gosti bili su predstavnici Fondacije za održivi razvitak "Odraž" iz Sarajeva, i to generalni direktor Safet Daut i izvršni direktor Fejsal Kirlić, koji je skupa s općinskim načelnikom Hamdom Fatićem izvršio svečano presijecanje vrpce. Inače, fondacija "Odraž" osigurala je putem kredita Svjetske banke 100.000 KM za asfaltiranje ulica Pruga i Stojkovića u dužini od oko 2,5 km. Izvođačima radova Općina je uručila prigodne zahvalnice.

POLICIJA OSTAJE, SUD SE UKIDA

Na sjednici Vlade Zeničko-dobojskog kantona, održanoj 31. listopada, u daljnjem je proceduru po hitnom postupku upućen Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o unutarnjim poslovima, kojim se broj policijskih uprava u kantonu smanjuje s postojećih 12 na 5. Kako je priopćio predsjednik kantonalne vlade Vahid Hećo, policijske uprave bit će stacionirane u Zenici, Visokom, Žepču, Varešu i Tešnju, a predviđeno je i razdvajanje pripadnika administracije od uniformiranog dijela policije, preničela je FENA.

Na području Zeničko-dobojskog kantona ubuduće će postojati 6 umjesto dosadašnjih 10 općinskih sudova, a ukidaju se sudovi u Brezi, Maglaju, Olovu i Varešu, kazao je pomoćnik ministra pravosuđa tog kantona Hidajet Halilović, a prenosi FENA. Zbog smanjenja broja sudova, kazao je Halilović, pojavit će se višak sudaca, namještenika i službenika, čije će daljnje zbrinjavanje biti u nadležnosti resornoga ministarstva.

SPOMEN NA POGINULE

U povodu Svih svetih i Dušnoga dana, ali i devete obljetnice pada Vareša, navečer 2. studenog pred spomen-obilježjem žrtvama rata u dvorištu crkve sv. Mihovila u Varešu položeni su vijenci i upaljene svijeće. Na taj su način vojnici i predstavnici udruga proisteklih iz Domovinskog rata iskazali poštovanje svima koji su u proteklom ratu darovali svoje živote za ovaj grad. Potom je u župnoj crkvi pred velikim brojem vjernika služena misa zadušnica koju je predvodio fra Mario Radman.

OPĆINA VAREŠ DOBILA GRB

Daniela Pavlić

Na posljednjoj sjednici Općinskog vijeća donesena je odluka kojom se, na temelju idejnog rješenja čiji je autor dipl.ing. **Pavao Vidović**, utvrđuje izgled, sadržaj i likovno rješenje grba općine Vareš.

Grb je u obliku polukružnog štita (vidi naslovnicu!) na bijeloj podlozi. Gornji dio je nepravilna oblika u crvenoj boji i simbolizira reljef naše općine. Donji dio je u obliku odsječka polukruga okrenutog prema gore u zelenoj boji i predstavlja siluetu riječne doline.

Središnji dio grba zauzimaju siluete povijesnoga grada Bobovca i staroga kamenog mosta u sivoj boji koja odražava gospodarsku osnovu naše općine (rudarstvo i strojarska industrija). Između zelenog polukruga i mosta smještena su dva prekrivena rudarska čekića, također u sivoj boji. U prekidu siluete mosta i zelenog polukruga, s lijeve i desne strane, nalaze se po dvije zvijezde u zlatnožutoj boji. U grbu su zastupljene četiri boje i svaka od njih ima svoju simboliku, a crvena i zelena boja zauzimaju

približno jednaku površinu (kao u grbu Federacije BiH).

Po autorovim riječima, reljef vareške općine čini niz uzvisina i visoravni s naseljima, koje se spuštaju prema dolinama rijeka Stavnje i Krivaje, pa otud nepravilan oblik gornjeg dijela grba. Most i tvrđava simboli su iz vremena nastanka Vareša kao naselja, a rudarski čekići simboliziraju osnovu razvoja Vareša od doseljavanja prvih ljudi na ovo područje pa sve do danas. Zvijezde su pak simbol neiskorištene plani-

ne Zvijezde koja je nadohvat ruku, ali i simbol Europske unije, što ing. Vidović ovako komentira: "Dolaskom Europe u ove naše krajeve, prije više od 100 godina, počinje moderni razvoj Vareša na osnovi njegovih potencijala i primjenom suvremene tehnologije. Očekivati je da će "europski" ljudi opet prepoznati i druge vrijednosti ovog podneblja i, kao što se to nekada dogodilo s rudarstvom, sada pokrenuti novi zamah razvoja na temelju tih vrijednosti".

Dodajmo još da je naša općina među prvima u Zeničko-dobojskom kantonu dobila svoj grb, a na sljedećoj sjednici Općinskog vijeća trebalo bi se odlučiti i o njegovoj uporabi. Eto, ipak nismo u svemu posljednji. Samo da se takav trend i nastavi!

B

KAD SE KOPIJARANI VRATE

TKO ĆE STOKU ODVIKNUTI?!

B. Andrić

Hrvatsko selo Kopijari na putu Vareš – Kraljeva Sutjeska gotovo je zaboravljeno, kako od nekadašnjih žitelja tako i od aktualne općinske vlasti u Varešu, u čijem se teritorijalnom sastavu selo nalazi. Prošlo je punih devet godina od napada Armije BiH na Kopijare, kada je poginulo šest Hrvata i selo potpuno spaljeno, a još uvijek u njemu nema nijednog povratnika. Većina od predratnih stotinu stanovnika nalazi se na prostoru Čapljine, Stoca i Drvara i tek sada pokazuje interes za povratak.

Tragična događanja u listopadu '93. u Kopijarima i golgota ovoga sela uvijek su bili u sjeni događanja u Stupnom Dolu, koja su mediji uporno forsirali, a zapravo je napadom na Kopijare počeo bošnjačko-hrvatski sukob u Varešu. Da je ovaj prostor stoljećima bio izložen ratnim stradanjima govore i nazivi susjednih sela, koja su u sastavu općine Kakanj, a koja su cijelo dobila imena po klanu i ratu

(Klanac i Ratanj), što i predanja potvrđuju. Svjedoče tome i događaji vezani za kraljevski grad Bobovac, u čijoj se neposrednoj blizini Kopijari nalaze. Tadašnji žitelji sela bili su se usavršili u izradi kopalja da je selo tako i dobilo ime te ga zadržalo do današnjih dana.

U selu nije ostala nijedna nedirnuta kuća, sve su spaljene do temelja. Što nije uništeno pri upadu Armije u selo, demolirano je naknadno. Ni seosko groblje vandali nisu zapostavili, nedavno je uništeno nekoliko nadgrobnih spomenika.

U obilasku smo s **Ivom Šipićem** (74), on je jedini iz ovoga sela koji živi u Varešu! U selu nalazimo **Seada Delića** iz susjednoga bošnjačkog sela Dragovića kako čuva ovce.

"Ma, ja nemam ovaca nego mijenjam šuru čiji je danas red", pravda se Sead svjestan da tih oko 150 ovaca pase na tuđoj zemlji. Iznosi nam dobro poznatu priču o nekadašnjem suživotu i proklinje

one koji su zavadili narod. Iako je sunce poodmaklo, još jedan mladić, koji se ne predstavlja, tjera stoku na ispašu i iznosi 'jake' argumente: "Reci ti meni, jarane, tko će hajvan odučiti da ne pase po ovim njivama kad se jedan navikao."

Gledajući temelje svoje razrušene kuće, Ivo glasno razmišlja: "Ovdje je bilo oko 30 kuća i 100 ljudi. Radili smo u rudnicima u Varešu i Kaknju, a i zemlja je znala dobro roditi. Samo da mi je napraviti kuću pa da se vratim."

Od stručnog suradnika za obnovu i razvoj u nadležnoj općinskoj službi **Darija Kokora** saznajemo da tek sada postoje uvjeti za kandidiranje Kopijara u projekti-ma obnove.

"Međunarodne organizacije inzistiraju da se nađe bar desetak potencijalnih povratnika kako bi onda pristupile obnovi porušenih objekata i izgradnji elektro i vodo-vodne mreže, jer to iziskuje krupna materijalna sredstva. Postoji mogućnost da u obnovi pomogne i

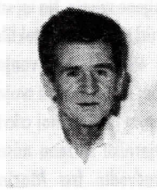
Ivo Šipić na zgarištu svoje kuće

Vlada Republike Hrvatske", nada se Kokor dodajući da se broj obitelji zainteresiranih za povratak u Kopijare sada popeo na 15.

Početkom rata, 1992. godine, selo je dobilo put i postalo povezano s Varešom i Kaknjem, a upravo kada se očekivao njegov razvoj, uslijedio je egzodus. Jedan je od kroničara poslije zapisao: "Bio je to Stupni Do prije Stupnoga Dola". Sada je samo na nekadašnjim žiteljima da li će se odlučiti na povratak i obnovu jedinoga hrvatskog sela u općini Vareš u kojemu života – ako ne računamo stoku na ispaši – za sada nema.

B

TUŽNO SJEĆANJE (11.XI.1993. - 11.XI.2002.)

Dana 11. studenog 2002. navršilo se devet tužnih godina od smrti našega voljenog supruga i oca

JERKA TERZIĆA

Vrijeme koje dolazi ne donosi zaborav, jer oni koji se vole žive vječno.

Tvoji supruga i djeca

IN MEMORIAM

Dana 1. studenog 2002. navršilo se 60 dana od prerane smrti naše drage majke, supruge, sestre, punice i bake **ANIKE KATARINE GOLJIĆ** rođ. Poljaković

Nakon mnogo isplakanih suza i duboke žalosti ostat će nam zauvijek uspomena koja nam daje utjehu i snagu. Počivala u miru Božjem!

Tvoji najmiliji

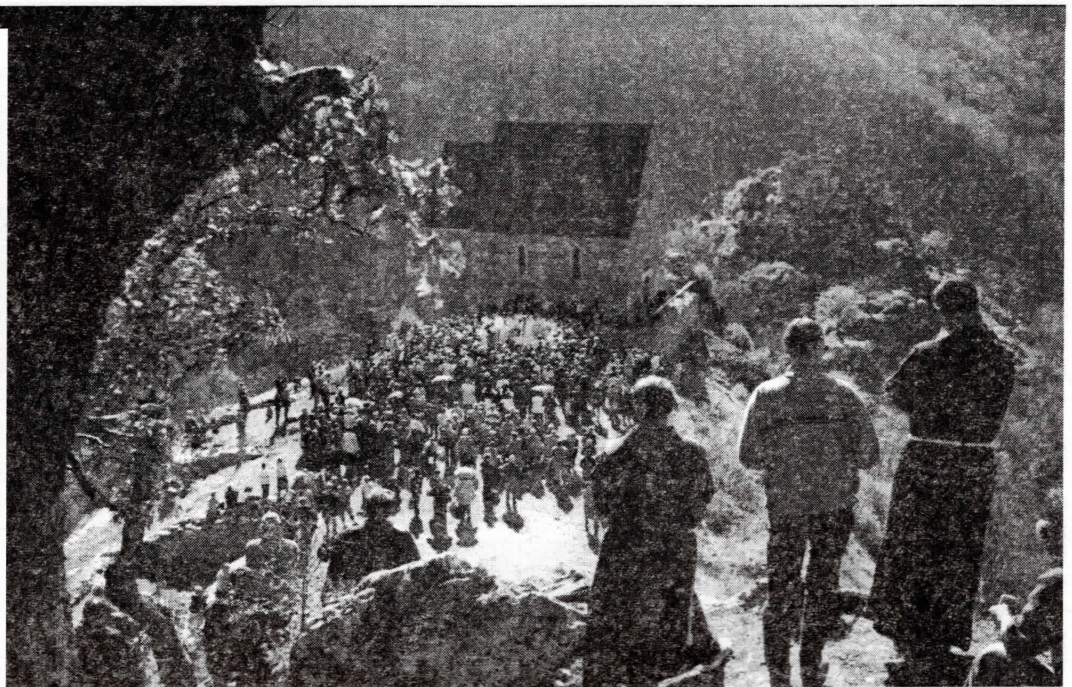
■ NAŠ OSVRT

Prvo treba kazati da smo u jednoj stvari sazreli, a to je da su politika i religija danas na Bobovcu posve odvojene, za razliku od 1992. kad je zacijelo vrijeme diktiralo jedno takvo simboličko jedinstvo, jer je hrvatski narod bio žrtvom agresije i tada već uvelike krvario. Bio je to imponantan skup ako ga cijenimo po broju okupljenih – sjećamo se da je toga 2. kolovoza misi pribivao i politički lider Hrvata u Bosni u to vrijeme **Dario Kordić** s velikom pratnjom – no dojam su pokvarili opijeni vojnici koji su otvarali vatru iz strojica u tolikoj mjeri da se sve uokolo bobovačke kose prolamalo i prava je sreća da nitko nije stradao bez obzira na to što se pucalo samo(?) u zrak.

PO DJELIMA
TREBA SUDITI

Pripadnici Hrvatskoga vijeća obrane – koje danas više ne nosi taj naziv, ali u biti predstavlja hrvatsku komponentu unutar federalne vojske – ponovno su se na Bobovcu pojavili u ljeto prošle godine, no ovoga puta u jednom ozbiljnijem izdanju i dobrotvornoj misiji. Ministar obrane **Mijo Anić** dao im je u zadaću da iskrče šikaru koja je doslovce već gušila Bobovac. Potom je vojska organizirala i hodnju ili, što bi se nekad reklo, marš na Bobovac, da upozna svoje pripadnike s kulturno-povijesnim i duhovnim vrijednostima toga mjesta. Kad je ove godine hodnja organizirana i drugi put, neke su stvari korigirane kako ne bi bilo primjedaba da je intencija u hrvatskom narodu Bobovac prisvojiti samo za sebe. Međutim, to što su na sat povijesti pozvani i predstavnici drugih naroda nije donijelo nikakva rezultata, a šarolika su bila samo kulturno-umjetnička društva koja, vrlo vjerojatno, ne bi ni sama imala motiva za nastup na Bobovcu da to im nije bilo od strane Ministarstva kulture Federacije BiH adekvatno plaćeno. Tada je postalo razvidno da se bošnjački dužnosnici u vojsci i politici ne žele pojavljivati na Bobovcu, iako su oni ti koji se najčešće hvataju za bosansku državnost, a ona je bez spominjanja Bobovca prosto nezamisliva. I Srbi su svojim bojkotom ljetosnje kulturne priredbe pokazali da su s Bobovcem posve načisto: oni poštuju samo obveze koje se tiču državnosti(!) Republike Srpske.

No, nisu ni svi Hrvati jednako sentimentalni prema Bobovcu. Treba jasno kazati da je sve pozitivno što se u posljednje dvije godine događalo oko Bobovca zasloga doskorašnjih hrvatskih predstav-

Molitva u nesvakidašnjem ambijentu

Za kraljicu i domovinu

Prošlo je taman jedno desetljeće od prvoga (sve)hrvatskog okupljanja na Bobovcu, prošao je i rat, a došlo je vrijeme da na miru rasuđujemo, te, kao Hrvati i katolici, formiramo stav o tome što je nama Bobovac.

Neven S.

nika u vlasti, a koji su, ne treba zaboraviti, naveliko proklamirani kao izdajnici i to od "stožerne" hrvatske stranke čije vrijeme evo opet dolazi. Ona za Bobovac nikad poslije rata ni upitala nije, pa će biti zanimljivo vidjeti kakav mu tretman predstoji pod novim ravnanjem tih velikih Hrvata.

BUDUĆA TRADICIJA?

Crkva je i sama prošle godine počela hvatati korak sa zbivanjima na Bobovcu. Prošle jeseni u spomen na kraljicu **Katarinu** na Bobovcu je služena koncelebrirana misa kojoj su pribivali vjernici iz obližnjih župa. Toga je 25. listopada, po dosta hladnom vremenu, odziv bio skroman, ali nebitno; bitno je bilo da se probije led i usadi taj običaj šovanja franjevačke trećoredice u srcu njezina drevnoga kraljevstva, na Bobovcu. Njezino tijelo počiva u Rimu, no kako je dogodio okruglo 525. obljetnica Katarinine smrti, moguće je da se i pojavi tko god s inicijativom za povratak kraljičinih posmrtnih ostataka u domovinu. Nadbiskup vrhbosanski kardinal **Vinko Puljić**, nakon što je ranijih godina na dan 25. listopada uobičavao služiti misu na njezinu grobu, dakle u Italiji, ove je godine odvagao i donio odluku da se

misno slavlje za našu kraljicu, a ujedno za domovinu, upriliči na Bobovcu. Na taj način zacijelo se pokušalo inicirati jedno veće i takoreći krovno okupljanje katoličkih vjernika iz svih krajeva zemlje, pa je to bio zapravo eksperimentalni molitveni skup, ako pak nije neumjesno tako ga nazvati (a nije, jer misno slavlje treba uzeti kao zaseban i iznad svega uzdignut čin). Božje davanje i "potpora" ovakvu skupu bilo je u vidu prelijepa jesenjeg dana, ali nije ni to mnogo pomoglo odzivu kakav se vjerojatno očekivao. Uostalom, to je i morao biti prvorazredan događaj.

Uzgred, Varešani su se odazvali u solidnom broju (a tako i susjedi. Kakanjci), međutim naši su osjećali hendikep u tome što nije bilo nijednoga župnog svećenika. Kao nedostatak pokazalo se upravo to što je među već utvrđene jesenje mise po katoličkim grobljima ova na Bobovcu došla kao neplanirana.

BOBOVAC JE SVE TO

I kad se uzmu svi razlozi "za" i "protiv" hodočašća na Bobovac, jasno je da je ono potrebno i bit će sjajno ako zaživi te prijede u tradiciju. Ako ništa, to će biti mjesto na kom se može najtočnije spo-

znati do koje su mjere duboke regionalne i svake druge podjele prisutne danas među Hrvatima, a tako i katolicima u BiH. Ako na misi za domovinu, i to na svetoj grudi pradjedovskoj, bude nedostajalo puka i u budućnosti, onda je to znak da mi sa svojom domovinom, s vlastitom poviješću, grobovima i svetinjama ne stojimo odveć dobro. Jer, Bobovac je mjesto od nepobitne i neupitne važnosti; on je samo jedan, jedinstven, i kao takav trebao bi biti imun na sve naše unutar-hrvatske dvojbe o tome što je od čega veće, važnije i preče. Jednostavno, nema mu ravnoga. A za ovakvo je okupljanje idealan i stoga što se, zemljopisno uzevši, nalazi otprilike u samoj sredini zemlje. Vjernike donekle možda zbunjuje to što se Bobovac ne spominje kao svetište u klasičnom smislu. Sve druge, kao što su vojnici i obični posjetitelji, kad ih se poziva na Bobovac i kada eventualno dođu, začudi ona mala crkva i svrha njihova dolaska odjednom im nije jasna. Međutim, nema bolje prilike niti boljega mjesta koje bi moglo u sebi sublimirati sve naše vrijednosti – dakle i vjerske i kulturno-povijesne – kao što to može slavni Bobovac. Tako ga trebamo i promatrati.

B

Već smo na ovom mjestu pisali o brojnim vareškim uglednicima, ali uvijek ima "još". Neka imena su u Varešu općepoznata, ali više o našem znanju o njihovim imenima gotovo da i nema podataka. Čak i najbliži srodnici ponekad ne znaju točnu godinu rođenja ili smrti nekih od njih. Ovdje vam predstavljamo još tri za Vareš značajna imena, tri kraće biografije vareških uglednika.

Mijo Žuljić (rođen 1875. godine u Varešu – umro 5. siječnja 1956. u Sarajevu), nakon završetka osnovne škole u Varešu, gimnaziju je učio kod franjevaca u Kreševu, Rimu i Gorici kod Livna. Nakon toga je u Sarajevu završio učiteljsku školu i na Ilidži 1897. godine počinje njegova nastavnička karijera. Poslije će, nakon polaganja ispita za rad u višim stručnim školama i to iz *jezikoslovno-povijesne struke* raditi u građanskim školama u Bihaću, Travniku, Livnu. Karijeru je okončao 1932. godine kao profesor Učiteljske škole u Sarajevu. Karijera koja gotovo da i ne bi bila zamijećena da iza sebe nije ostavio niz radova trajnije vrijednosti. Često smo spominjali njegov rad *Današnji vareški dijalekt*, objavljen u "Školskom vjesniku" 1908. godine. Tamo je, međutim, još 1906. godine objavio tekst *Crtice o bogumilima, napose u Bosni i Hercegovini*. U "Sarajevskom listu" 1908. godine tiskao je nekoliko priloga o narodnim vjerovanjima i narodnim umotvorinama. Ipak, njegovo životno djelo je u činjenici da je punih petnaest godina, a prema uputstvima A. Radića, radio na istraživanju i prikupljanju građe o narodnom životu i običajima vareškoga kraja, a cijeli je rukopis s više od 2.000 stranica pohranjen u JAZU u Zagrebu. Neke je od tih radova tijekom godina Mijo Žuljić objavio, ponajprije u "Zborniku za narodni život i običaje": *Igre na sijelu (Vareš u Bosni)* (1905.), *Narodna medicina u Varešu* (1906.), *Područjačice o Borovičanima* (1906.), *Uskrsna jaja* (1908.). U uglednom Glasniku zemaljskog muzeja objavio je 1933. godine rad: *Majdan (starinska rudarska kovačnica)*. Mnogi koji su se bavili

O JOŠ NEKIM VAREŠKIM UGLEDNICIMA

Piše **Željko Ivanković**

Antonija Konaj (autoportret)

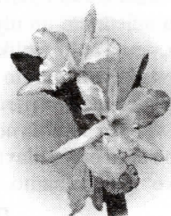
Varešom konzultirali su njegove tekstove kao nezaobilazne. Na žalost, međutim, da se njegovom ostavštinom već pola stoljeća nitko ne bavi, mada je na nju u povodu njegove smrti ukazao ugledni Milenko S. Filipović, autor za Vareš značajnih radova, prije svega knjige "Visočka nahija", a potom i obimnijeg rada o Borovici.

Petar Pejčinović (Vareš, 5. svibnja 1903. – Sarajevo, 20. listopada 1992.), nakon završetka osnovne škole u Varešu, klasičnu gimnaziju završio je kod franjeva-

ca u Visokom, gdje je maturirao 1924. godine. Bogosloviju je studirao četiri godine u Londonu, a potom studira u Zagrebu, da bi u Beogradu diplomirao jugoslavensku književnost i latinski jezik s teorijom književnosti. Godinama potom radi kao profesor u Visokom, Kragujevcu, Beogradu i Sarajevu. U partizane odlazi 1944., a poslije rata sve do 1951. radi u sarajevskim srednjim školama. Od 1951. do umirovljenja 1974. radio je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, gdje je prošao put od pre-

davača, docenta do izvanrednog profesora. Autor je izvanrednih udžbenika latinskoga jezika: *Initia Latina* iz 1955. i 1957., te *Vox Latina* iz 1956. i 1957. godine (izdanja u Sarajevu). Godine 1962. izlazi njegov prijevod *Liber Facietiarum-a* talijanskog pisca Poggia Bracciolinija, a onda idu drugi njegovi prijevodi: *Istorija Arapa* Philipa Hittija (1967., 1973., i 1988.), *O krajnostima dobra i zla* Marka Tulija Cicerona (1975.), *Teofrastovi Karakteri* (1975.), *Kvintilijanovo Obrazovanje govornika* (1976. i 1985.). I ovi su prijevodi (s latinskoga i engleskog) objelodanjeni u Sarajevu. Osim objavljenih knjiga, objavio je i niz pojedinačnih radova i prijevoda. A mi ovdje želimo istaknuti još i njegove prijevode iz hrvatskoga i bosanskog latinizata. Gotovo jednako važan je, mada to obično ode u zaborav, njegov pedagoški i stručni rad na profiliranju latinskih studija i romanistike na Filozofskom fakultetu u Sarajevu.

Antonija Konaj je, premda rođena u Kraljevoj Sutjesci 1934. godine, u jednom značajnom dijelu i Varešanka. Vezana je za Vareš. Naime, provela je mladost u Varešu i dobar dio školovanja, što uvijek ističe kao dio svoje životne i umjetničke biografije. Godine 1969. se trajno nastanjuje u Sarajevu. Već više od 25 godina je nazočna u likovnom životu BiH, i za to je vrijeme imala 34 samostalne izložbe, a sudjelovala je i na osamdesetak skupnih izložbi. I premda nije akademski i profesionalni slikar, veoma je prisutna u likovnom životu Bosne i Hercegovine i ondašnje Jugoslavije, a za svoj je slikarski rad dobivala nagrade i priznanja. Bilježimo i da je u travnju 1989., u prigodi obilježavanja Dana oslobođenja grada, izlagala u Varešu slike s vareškim motivima, što je, uz djetinjstvo i školovanje, trajno veže za Vareš. U bibliografiji od preko stotinu članaka koji govore (i) o njezinu slikarstvu naći ćemo i vareški list "Kolektiv", te vareške autore/novinare koji su o njoj pisali između 1979. i 1999. godine: Krešu Romića, Milu Dodik, Željka Ivankovića, Ankicu Kostić i Vladimira Alaupovića. **B**

CVJEČARNA
Orhideja

VAREŠ
vl. Ivona Pejčinović

tel. 032/ 846-372
061/ 753-522
061/ 783-326

- ⊗ Pogrebna oprema (lijes, pokrov, križ)
- ⊗ Vijenci od svježeg i svilenog cvijeća
- ⊗ Usluge ekshumacije
- ⊗ Prijevoz umrlih u zemlji i inozemstvu po cijenji od 0,40 KM/km

POGODNOSTI:

- mogućnost plaćanja u ratama za umirovljenike
- besplatan prijevoz na teritoriju općine Vareš
- poklon-aranžman

Svježe cvijeće, lončanice, svečani i vjenčani buketi.
Prijevoz i dostava na adresu.

Dr. LJILJANA BILOBRK-JOSIPOVIĆ

spec. ginekologije i porodiljstva

Unatoč medijskoj blokadi, imamo sve više pacijenata

Ono čime u ovoj državi nisu zadovoljni zdravstveni djelatnici, pa tako ni ja, svakako su niska primanja. S obzirom na godine i novac utrošen na školovanje, potrebu usavršavanja, stupanj složenosti i odgovornosti posla te vrijeme provedeno na poslu, materijalna nadoknada je neprimjerena.

Razgovarale Ivana & Svjetlana Slugić

Rodena je 26. siječnja 1957. u Varešu. Osnovnu školu završava u Vareš Majdanu, a gimnaziju u Varešu. Zatim odlazi u Sarajevo na studije medicine i diplomira 1983., a 1994. godine specijalizira ginekologiju i porodiljstvo na Ginekološko-akušerskoj klinici u Sarajevu. Radila je u Domu zdravlja Vareš te u Ratnoj bolnici u Kiseljaku, a danas je zaposlena u Hrvatskoj bolnici "Dr. fra Mato Nikolić" u Novoj Biljoj.

• **Koliko dugo radite u Novoj Biljoj i jeste li zadovoljni sadašnjim radnim mjestom?**

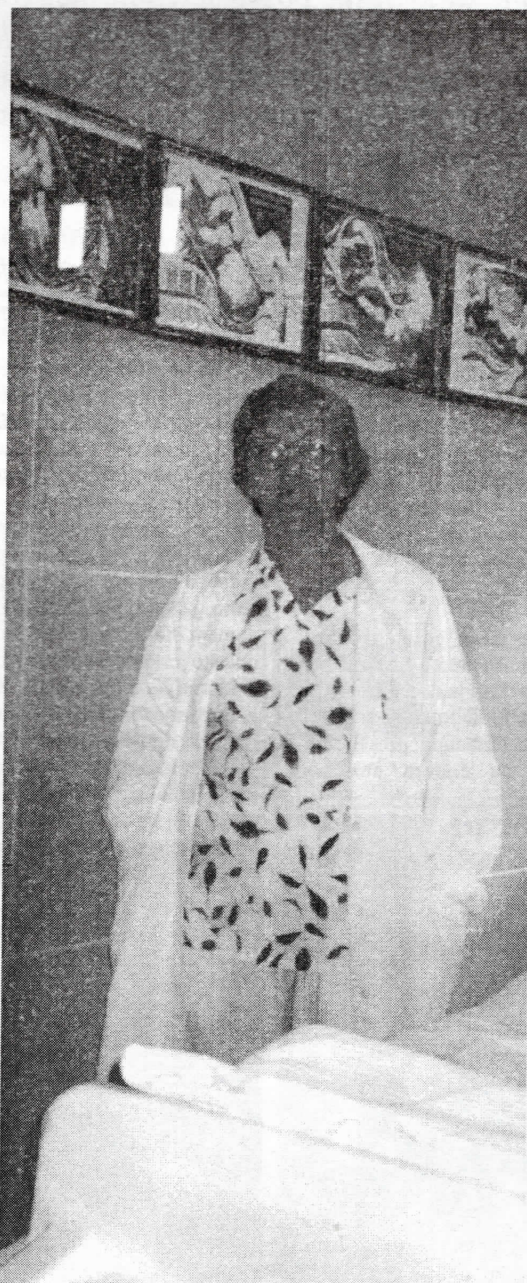
– U ovoj bolnici, na Odjelu ginekologije i porodiljstva, radim nešto više od pet godina. Veoma sam zadovoljna svojim radnim mjestom jer mi ono omogućava potpun profesionalni angažman u struci. Budući da je ovo opća bolnica, Odjel ginekologije i porodiljstva ima samo pet liječnika specijalista, pa moramo pokrivati redovno radno vrijeme, ali i sva dežurstva. To znači da svatko od nas mora poznavati svaki dio ovog posla, dok su u nekim drugim većim bolnicama liječnici uglavnom usmjereni na ono za što su specijalizirani. Osobno više preferiram raznovrsnost posla.

• **Možete li usporediti rad u staroj i u novoj bolnici?**

– To je apsolutno neusporedivo. Stara je bolnica bila smještena u pratećim prostorijama crkve i u prizemlju privatne kuće, a nova bolnica je suvremen, moderno uređen i dobro održavan objekt. Rad je organiziran u odjelima: Ginekologija i porodiljstvo, Pedijatrija, Kirurgija, Neuropsihijatrija, Radiologija, Fizijatrija i Interni odjel. Bolnica je satelitskom vezom povezana sa zagrebačkom bolnicom "Sveti duh". Svi smo veliki entuzijasti i stalno težimo da budemo još bolji.

• **Koje je složenije zahvate moguće izvesti u Vašoj bolnici?**

– Ovo je cijenjena ustanova koja rješava većinu problema svojih pacijenata. Obavljamo gotovo sve operativne zahvate, osim neurokirurških i ortopedskih te operacija na srcu, a broj usluga će se i povećati kad se neki liječnici vrate sa specijalizacije. Pedijatrijski odjel, primjerice, zbrinjava nedonoščad od 32 tjedna pa nadalje, što je izuzetan uspjeh s obzirom na broj uposlenih na tom odjelu i specifičnost posla. Zbrinjavamo i većinu internističkih i neuropsihijatrijskih pacijenata, a na mom se odjelu mogu obaviti svi operativni zahvati iz domene ginekološke kirurgije, kontrola trudnoće, svi

Dr. Ljiljana Bilobrk-Josipović

porodi iznad 32 tjedna trudnoće te obrada i tretman bračnog steriliteta. Sve ovo još više dobiva na težini ako se zna da našoj bolnici od početka nije poklanjana zaslužena medijska pozornost. Na žalost, ona se i danas u medijima obično pokušava prešutjeti.

• **A koliko su pacijenti zadovoljni pruženom uslugom?**

– Na to bi vam trebali odgovoriti naši pacijenti, a ja mogu reći da je angažman svih zaposlenih, bez obzira na njihova radna mjesta, na zavidnoj razini. Nastojimo da i sam odnos prema ljudima koji nam dolaze bude krajnje profesionalan i civiliziran, makar znamo da će uvijek biti nezadovoljnih budući da ni u najrazvijenijim zemljama medicina ne može uvijek pomoći. A možda se pravi odgovor na vaše pitanje krije u činjenici da, i pored apsolutne blokade u bh. medijima, imamo sve više pacijenata iz drugih zdravstvenih fondova.

• **Što nam možete reći o statusu žena u medicini?**

– Žene danas čine većinu zaposlenih u zdravstvu. Doduše, malobrojnije smo u kirurškim granama kakva je i moja. Mislim da nečiji status u prvom redu određuju rad i znanje, naročito u sredinama kojima nije cilj da se netko sputava. Ipak, moram primijetiti da većinu zdravstvenih ustanova i većinu odjela vode muškarci. Ne znam je li to zbog toga što je njima više stalo do "šefovanja" ili pak zato što su žene znatno opterećenije obiteljskim obvezama.

• **Kako biste ocijenili trenutno stanje medicine u Varešu?**

– Prošlo je 10 godina otkako ne radim u Varešu, pa nisam kompetentna za davanje neke stručne ocjene. Mogu reći samo to da je prije rata Dom zdravlja u Varešu bio dosta dobra ustanova s primarnim i sekundarnim nivoom zdravstvene zaštite. Imao je stacionar, rodilište... Osobno mislim da i medicina dijeli sudbinu Vareša uopće.

B

DUHOVNA KATARZA I POMIRENJE SA ZAVIČAJEM

Piše Stjepan Duvnjak

O pće je obilježje čovjeka čežnja za daljinom i potreba za sigurnošću, za onim što je poznato i uhodano. Čovjek ima potrebu ostati u zavičaju, u onomu u čemu se veoma dobro snalazi, i isto tako osjeća zov daljine koja nudi nešto posve novo i drugačije. Oba ova svojstva su dvoznačna. Ostajanje u dobro poznatom okviru zavičaja daje sigurnost i osjećaj pripadnosti stanovitoj tradiciji i običajima, ali stvara i osjećaj uskoće, stalnog nadzora i kontrole susjedâ i uhodanih pravila. Iskorakom u nepoznate daljine u potrazi za novim i drugačijim čovjek proširuje svoje obzore, stječe nova iskustva, ali nerijetko doživljava osamljenost, utopljenost u anonimnost i potiskivanje gotovo svega što je ponio iz zavičaja kako bi se prilagodio i osjetio prihvaćenim u novoj sredini. Često i zavidan ekonomski uspjeh nije dostatna ili gotovo nikakva kompenzacija za prisilno potiskivanje vrednota i navika s kojima se polazi od kuće i s kojima se čovjek identificira. Tako oni koji ostaju u stalnom su iskušenju da pomisle kako je bolje onima koji su otišli, a oni koji su krenuli za slobodom u novo i nepoznato i u ostvarenom uspjehu, a još više u neuspjehu proživljavaju duboku nostalgiju za ostavljenim zavičajem i poznatim ljudima. Ova napetost svojstvena čovjekovu biću ni u jednom ni u drugom slučaju ne dovodi u pitanje zavičaj

Katarza je grčka riječ i znači očišćenje. Njezina upotreba u grčkoj filozofiji i umjetnosti znači očišćenje duše od osjetnosti ili pak oslobođenje od negativnih osjećaja. U suvremenoj psihoanalizi i psihoterapiji katarza znači vraćanje ka svijesti, posvješćivanje neugodnih osjećaja koji djeluju iz podsvijesti. Svjesno proživljavanje osjećaja koji su potisnuti u podsvijest psihoterapeutskim postupkom bolesnika oslobađa od neuroza.

Zacijelo će se postaviti pitanje u kakvoj je svezi duhovna katarza i zavičaj. Zavičajnost je također osjećaj koji se može potisnuti i otkloniti od svijesti, pa se on vraća u neurotičnoj formi.

kao vrednotu. Prema pučkoj pjesmi zavičaj se u srcu nosi. Ovoj čovjekovu biću svojstvenoj napetosti nije potrebna nikakva katarza, nikakvo čišćenje. I ostajanje u sigurnosti i nostalgiju čovjek svjesno proživljava. To je stvar njegova slobodnog izbora.

PRESUDA ZAVIČAJU

Posve izvan gornjeg dijalektičkog odnosa prema zavičaju stoji onaj odnos koji je odredilo nasilno protjerivanje u minulom ratu i ideologija humanog preseljenja i zbijanja na čistom etničkom prostoru.

Nasilno protjerivanje je stvorilo negativan odnos prema zavičaju zbog onih koji su izvršili čin progona, rušenja i pustošenja svega što se s mukom i ljubavlju stjecalo. Tako se uz opravdanu osudu progoniteljâ istovremeno donosi i presuda zavičaju koja je uobličena u dobro poznatu frazu: dok su oni tamo, ja tamo neću ili ja tamo više nemam što tražiti jer ne mogu biti ono što jesam. I u konačnici, barem deklarativno, ta presuda zavičaju je iskazana tonovima nezainteresiranosti s nijansom prezira.

Ideologija humanog preseljenja i etničkog zbijanja dodaje svoje

crte negativnom vrednovanju zavičaja i na osobit način pojačava onu odbojnost prema njemu koju su nametnuli progonitelji. Ova ideologija na osobit način kruni rezultate etničkog čišćenja perfidnom i rafiniranom osudom onih koji su ostali u svojim domovima ili su se njima vratili. U njoj kao da postoji žal zbog onih koji su se drznuli ne dopustiti da progonitelj do kraja izvrši svoje zločinačko djelo.

U ovako negativan stav prema zavičaju su nas uvjerile nebrojene novinske i televizijske reportaže o izbjeglicama i prognanicima te gotovo nikakav odziv na zakonom dopušteno glasovanje u mjestu podrijetla i boravka. Paralelno s humanitarnom pomoći izbjeglice i prognanici su dobivali i potrebnu ideološku porciju koja im je podržavala negativni naboj prema mjestu boravka prije progonstva. Na svaki prigovor protiv ovakva ideologiziranja izbjeglica i prognanika, od njih samih, a i od njihovih političkih i, zašto ne reći i to, vjerskih dušobrižnika kao iz topa se uvijek moglo čuti da je posve razumljivo da ljudi idu tamo gdje im je bolje. U vrijeme izbjegličke sjetve po prostorima oslobođenim Olujom iz usta najmanjeg djeteta se mogla čuti uvijek zapeta fraza: "budala živi gdje se rodio, a pametan ide gdje mu je bolje." Kad su pak hrabriji, odlučniji, snalažljiviji i u ideološku prijevaru posve uvjereni izbjeglice i prognanici

Zavičaj je samo jedan...

... a nijedan kao naš!

Zavičajno okupljanje

navedenu frazu počeli provoditi u praksu i odlaziti u druge zemlje (Ameriku, Kanadu, Australiju itd.), onda se to tumači kao izdaja i nacionalna neodgovornost.

VRHUNSKA VREDNOTA ILI KAMEN U CIPELI?

Osim u medijskim reportažama zavađenost sa zavičajem

primjetna je u prigodnim posjetima zavičaju. U rodbinskim i prijateljskim susretima onih koji su ostali u svojim kućama ili su se vratili te onih koji su još uvijek u izbjeglištvu govor o povratku je ili tabu tema ili povod za žučne rasprave. Uz to, površnim promatranjem se daje zapaziti da u obiteljskoj socijalizaciji djece gotovo potpuno iščezava svaka crta zavičajnosti tako da djeca ljude i rodni kraj roditelja doživljavaju kao neku egzotiku koju mogu još samo vidjeti na televiziji. Ovo neposredno iskustvo je i povod ovakvu razmišljanju. Ozbiljna analiza bi nesumnjivo pokazala da se u brojnim negativnim kvalifikacijama zavičaja radi o neurotičnim reakcijama. One su izraz neprerađenog i neposviješćenog tragičnog iskustva sa zavičajem i neodgovornosti. Čovjek je pak u svojoj biti biće svijesti i odgovornosti. S tim iskustvom se mnogi ne žele susresti na razini svijesti. No, kad se ono potisne, onda ga nosimo kao kamen u cipeli. Na sve moguće načine se želi prikriti da nas žulja. Pri tome se ide dotle da se kaže da zavičaj ne postoji, a on i dalje žulja.

Trijezan, od svake ideologije, straha i mržnje oslobođen susret s tragičnim iskustvom ubijanja zavičaja i progonstva zacijelo bi vratio onaj odnos prema njemu koji on zaslužuje kao vrednota i neizbrisiva komponenta u životu svakog čovjeka. Tek svjesno i promišljeno sučeljavanje s osobnom i zavičajnom tragedijom otvara prostor kreativnoj mašti i pozitivnoj zauzetosti za zavičaj, jednako kod onih koji u njemu žive kao i onih koji su vlastitom odlukom, ponajvećma iz ekonomskih razloga, otišli daleko od njega.

Svako potiskivanje i udaljšavanje od svijesti, pokušaj da se zavičaj izbriše i zaboravi, vraća nam ga kao utvaru koja nam ne da mira. On u nama ostaje kao mir ili nemir. Kao mir nosimo ga u sebi kad nam je stalo do njega, kad se radujemo svakom njegovu čovjeku i svakom uspjehu i suosjećamo sa svakim neuspjehom. Drugačije smo u nemirnom i paničnom bijegu od nečega što nam stalno pete dodiruje.

[3]

IN MEMORIAM

Dana 18. studenog 2002. godine navršava se 40 tužnih i bolnih dana od smrti naše drage

MARIJE DEJANOVIĆ rođ. Miletović

S ljubavlju i poštovanjem!

Kći Gordana (Seka) s obitelji

TUŽNO SJEĆANJE (19.XI.2001. – 19.XI.2002.)

Dana 19. studenog 2002. navršava se godina dana od prerane smrti našega dragog

ROBERTA FRANJKOVIĆA

"Ima neka moć u dobrim ljudima, oni su jaki ne samo za života nego i poslije smrti."

Neka ti je vječna slava, Roberte!

Tvoji najmiliji

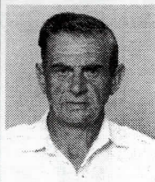
TUŽNO SJEĆANJE (26.XI.1993. – 26.XI.2002.)

Dana 26. studenog 2002. navršava se devet godina od smrti moje drage sestre

KATICE KRH rođ. Grabovac

Tvoj dragi lik, plemenitost i dobrota vječno će živjeti u meni!

Tvoja Olga

TUŽNO SJEĆANJE (27.XI.2001. – 27.XI.2002.)

Dana 27. studenog 2002. navršava se godina dana od smrti našega dragog supruga i oca

VITOMIRA ZLOVIĆA

Dragi tata, uvijek si u našim mislima.

S ljubavlju te se sjećamo.

Tvoji supruga i djeca s obiteljima

TUŽNO SJEĆANJE (30.XI.2001. – 30.XI.2002.)

Dana 30. studenog 2002. navršit će se tužna godina dana otkako nas je napustio naš dragi

ILIJA ČOLIĆ

Pamtit ćemo te po tvojim djelima i u srcu čuvati uspomenu na tvoj dragi lik.

Tvoja supruga Agata-Jagoda i ostala rodbina

TUŽNO SJEĆANJE (25.XI.1999. – 25.XI.2002.)

Dana 25. studenog 2002. navršavaju se tri tužne godine od smrti naše voljene kćerke, majke i bake

MIRJANE MARIĆ

Uspomena na Tvoj dragi lik daje nam utjehu i snagu. Počivaj u miru Božjem!

Tvoji najmiliji

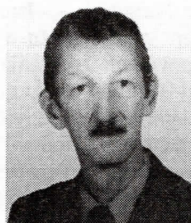
TUŽNO SJEĆANJE (1.XII.2000. – 1.XII.2002.)

Dana 1. prosinca 2002. navršit će se dvije godine otkako nas je napustio naš voljeni

KARLO ROHMES

Živjet ćeš u našim srcima sve dok bude nas!

Tvoji sinovi Leon i Božidar
te nevjeste Barbara i Mladenka

Dvije su godine prošle od smrti našega dragog djeda

KARLA ROHMESA

"...Ne umire onaj tko je silno ljubljen, on je poput zvijezde što blista u noći, spreman svakog trena u sjećanje doći. Ne umire onaj tko odjednom ode, jer ga oči pune suza svakom suzom ponovno rode..."

Tvoji unuci Perica, Igor i Alexander

Na putu iz Njemačke prema Varešu, **Alfons Vögele, Günter Schumacher, Christel Hansmann, Irene Lehmann** i **Mijo Vidović** najprije su posjetili hrvatsku prijestolnicu Zagreb, gdje su se susreli s predsjednikom HSLŠ-a **Draženom Budišom** koji ih je informirao o aktualnoj političkoj i gospodarskoj situaciji u Republici Hrvatskoj i zahvalio im za svaku pomoć, kako Hrvatskoj tako i Bosni i Hercegovini.

Nakon Zagreba skupina humanitaraca svratila je kod ukrajinske grkokatoličke zajednice u zloglasnom Trnopolju kod Kozarca u sjeverozapadnoj Bosni. Ukrajinski župnik **Mihail Stahnek** informirao ih je o ratnim stradanjima nevinih ljudi u logorima Trnopolje, Omarska i Keraterm. Slušajući priče iz nedavne prošlosti čovjek jednostavno ne može shvatiti do koje mjere može ići mržnja, zloba i nemoral u određenom trenutku i s kolikim sadizmom i brutalnošću čovjek može uništavati drugog čovjeka samo zato što pripada nekom drugom narodu ili vjeri. Prema kazivanju župnika Stahneka, ukrajinska zajednica na ovom području sada broji svega oko 450 članova. Premda su živjeli na ovim prostorima preko stotinu godina, za vrijeme posljednjega rata većina Ukrajinaca napustila je Trnopolje i iselila se mahom u Kanadu. Gosti iz Njemačke, koji su pomagali ovu napaćenu ukrajinsku zajednicu, obećali su ponovnu pomoć u hrani i ostalim potrebštinama kako bi barem djelomično olakšali situaciju ovih ljudi koji su kao nacionalna manjina i te kako trpjeli u proteklom ratu na ovim prostorima.

Poslije potresnih i mučnih priča o stradanju nevinih ljudi – nakon putovanja preko Kotor Varoši, Teslića, Doboja, Maglaja (posjet osnovnoj školi "Suad Brkić") i Žepča – kao pravo osvježanje došao je koncert marijanskih duhovnih pjesama u sarajevskoj katedrali, što ga je organizirala Matica hrvatska iz Sarajeva. Hrvati iz Rumunjske, Mađarske, Hrvatske, Kosova i BiH, u prekrasnim narodnim nošnjama, svojim zavičajnim napjevima ispunili su srce svakog posjetitelja. Isto se ponovilo i sutradan na zajedničkoj svetoj misi koju je predvodio kardinal **Vinko Puljić**. Poslije koncerta goste iz Njemačke primio je ravnatelj Caritasa vrhbosanske nadbiskupije **don Stipo Knežević** ugovestivši ih u Caritasovoj kući ne samo izvršnim specijalitetima nego i lijepim

Panorama Srebrenice

DOJMLJIVO... I NEPOJMLJIVO

Piše **prof. Mijo Vidović**

Nama dobro poznati humanitarci iz Offenburga i Lahra u Njemačkoj, predvođeni prof. Mijom Vidovićem, koncem su listopada ponovno boravili u našem gradu, ali i drugdje u zemlji. Točnije, prokrstarili su mnogim gradovima, zatrpali se lijepim dojmovima, ali su se na svome dobrotvornom putu na žalost susreli i s takvim pojavama koje će im u sjećanju služiti kao spomenik ljudskoj gluposti.

bosanskim pjesmama uz harmoniku. Kardinal Puljić, koji je nedavno bio gost u Lahru povodom desete obljetnice "Pomoći Bosni", budući da osobno dobro poznaje skupinu entuzijasta iz Njemačke, pozvao je na zajednički ručak i razmjenu mišljenja u prostorijama Ordinarijata u Sarajevu.

Iste večeri gosti iz Njemačke stižu u Vareš gdje je župni ured organizirao promociju nedavno objavljenije knjige autora Mije Vidovića pod nazivom "Djelatna ljubav". Pred velikim brojem Varešana okupljenih u staroj crkvi knjigu su predstavili književnik i kritičar **Željko Ivanković** i prof.

dr. fra Stjepan Duvnjak.

Nekoliko sljedećih dana gosti su iskoristili za posjete obiteljima u Varešu, Dubošćici, Magulici, Vijaci, Borovici, Javorniku itd. Posebno su se zanimali za radove na crkvi u Borovici i župnoj kući u Vijaci, čiju izgradnju zdušno pomažu. Kako bi se mogla na-

staviti započeta izgradnja, pobri-
nula se ponovno "majka Terezija"
(Theresia Pfänder, op.a.) sa
svojim velikodušnim novčanim
prilozima za obje ove građevine. U
pučkoj kuhinji i u Udruzi "Majka
Terezija" gosti su se uvjerali u
nužnost postojanja takvih usta-
nova i potrebu potpomaganja
njihova daljnjeg djelovanja.

Na programu skupine iz
Offenburga i Lahra našao se i po-
sjet župnome uredu u Vogošći i
tamošnjemu župniku **don Zvonki
Martiću** za kojeg ih veže dugo-
godišnje prijateljstvo, a i kako bi se
informirali o početku gradnje
župnog ureda i nove crkve u
Vogošći. Prema riječima don
Zvonke, lokalne vlasti još uvijek
otežu s izdavanjem potrebnih doz-
vola bez kojih pak ne mogu početi
nikakvi radovi. Budući da se
kardinal Puljić osobno angažira na
ovoj stvari te javno kritizira vlasti
zbog neizdavanja dozvole za
gradnju, postoji opravdana nada
kako će se s radovima uskoro ipak
započeti.

Nisu izostali ni posjeti samo-
stanu sv. Ante na Bistriku, pučkoj
kuhinji "Kruha sv. Ante", redakciji
Svjetla riječi, kao ni mnogobrojnoj
obitelji **Rudaj** u Sarajevu za koju
se ova skupina skrbi i pomaže joj u

preživljavanju.

Gosti iz Njemačke su jedan
dan odvojili i za Srebrenicu. Preko
Olova i Vlasenice stigli su u taj
unesrećeni grad kako bi posjetili
preostale Hrvate i s njima prosla-
vili sv. misu u koncelecijaciji pet
fratara. Putovanje je organizirao
ravnatelj "Kruha sv. Ante" iz
Sarajeva **fra Stipan Radić**. Poslije
mise s tamošnjim katolicima u
kapelici na zidinama najstarijega
franjevačkog samostana u Bosni,
napaćenim ljudima podijeljena je
pomoć u hrani i novcu. Nakon
podjele pomoći i velike zahvalno-
sti koju su izrazili ljudi iz Srebre-
nice, gosti su se uputili prema
Višegradu preko Han-Pijeska,
Sokoca i Rogatice kako bi napokon
vidjeli "na Drini ćupriju" i poznati
divan na *ćupriji*, o kojima toliko
znaju iz djela **Ive Andrića**. Poslije
objeda u Višegradu, u restoranu na
rijeci Drini, skupina se preko
Goražda, Foče, Trnova i Sarajeva
zadovoljna vratila u Vareš.

Naredni dan bio je rezerviran
za posjet Franjevačkoj klasičnoj
gimnaziji u Visokom i samostanu u
Kraljevoj Sutjesci gdje je na
zajednički objed pristigao i gvar-
dijan ramskog samostana i
nekadašnji vareški župnik **fra
Mato Topić**. Pošto je bio dan smrti

kraljice Katarine, skupina se zajed-
no s fra Matom preko Kopijara
uputila na tvrđavu Bobovac. Na
starome gradu toga dana na žalost
nije bilo nikoga jer je kardinal
odredio da se sljedećeg dana, 26.
listopada, organizira posjet Bo-
bovcu i na njemu slavi sveta misa.
Po povratku u Vareš i sudjelovanju
na redovitoj skupštini "Napretka",
fra Mario, **fra Stjepan** i župnik
fra Ivica već su sve pripremili za
veliku feštu koja je uz harmoniku i
različite specijalitete trajala do
kasno u noć, ali ne samo zbog
dobre pjesme nego i zbog žive i
djelomično žučne rasprave.

Sa zahvalnošću gosti su se slje-
dećeg dana oprostili od Vareša i
njegovih susretljivih i gostoprim-
ljivih ljudi i uputili se preko Breze,
Visokog, Zenice, Doboja i Modri-
če u župu Srednja Slatina kako bi
posjetili nekadašnjeg župnika iz
Jelašaka **don Iliju Orkića**, koji je
premješten u novu župu kako bi
pokušao obnoviti potpuno razor-
enu crkvu i župni stan i pomogao
povratku župljana. Župa Srednja
Slatina nalazi se u srpskom entitetu
i brojila je do posljednjeg rata oko
tisuću župljana koji su svi
protjerani, a njihovi domovi
okupirani. U župu se sada vratilo
17 ljudi, mahom starijih, koji misu

slave pod vedrim nebom na
ruševinama stare crkve, a oltar se
nalazi u jednom kontejneru.
Koliko perversan može biti ljudski
um i koliko mržnja može zaslijepiti
pokazuje i činjenica da petsto
metara dalje od porušene katoličke
crkve, Srpska pravoslavna crkva
blagoslivlja temelje svoje nove
bogomolje. Koji je to Bog ili Krist
koji će prebivati u novoj pravo-
slavnoj crkvi i tu biti slavljen, ako
su ga ti isti ljudi petsto metara dalje
protjerali i isprebijali na križu tako
da su mu ostali samo dijelovi
ruku?!

Prije dolaska u Zagreb skupina
iz Offenburga i Lahra posjetila je
još ukrajinsku zajednicu u Prnja-
voru, gdje je s vjernicima slavljena
sv. misa po istočnom obredu i uz
prekrasno pjevanje na ukrajin-
skom jeziku u još ljepšoj nanovo
sagrađenoj crkvi, koju su na
početku rata 1992. razorili oni
kojima je smetala jer je "izdaj-
nička, grkokatolička".

Puni dojмова humanitarci su
se vratili svojim domovima i
svojim novim pothvatima s
obećanjem: "Bosno, ovo nije naš
zadnji dolazak u tvoje prekrasne
predjele!"

B

KVALITETA KOJA SE ČUJE!

VAREŠ

e-mail: radiobobovac@hotmail.com

- ◆ školski pribor
- ◆ uredski materijal
- ◆ blokovska roba
- ◆ darovni program

**KNJIŽARA
TERZIĆ**

VAREŠ, PUT MIRA 4
mob. 061 791 133

ŽELITE LI ČUTI VIJESTI IZ SVIJETA,
NAJNOVIJA IZVJEŠĆA IZ WASHINGTONA,
SVAKODNEVNE I JAMAČNO RELEVANTNE
INFORMACIJE O STANJU U BIH
UKLJUČUJUĆI I JAVLJANJA IZ VAREŠA,

SLUŠAJTE

GLAS AMERIKE

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU
OD 17,30 DO 18 SATI

U SKLOPU PROGRAMA
HRVATSKE RADIOPOSTAJE
"BOBOVAC" VAREŠ

**CVJEČARNA
PALMA**

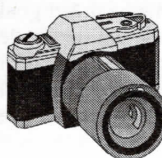
VAREŠ

vl. Snježana Tomić tel. 032/ 848-169
848-376
mob. 061/ 793-032

cvjetni aranžmani – ikebane
buketi – vijenci – suze

POGREBNA OPREMA I USLUGE:

- kovčezi i križevi
- prijevoz 0,5 KM/km
- ukop i ekshumacije

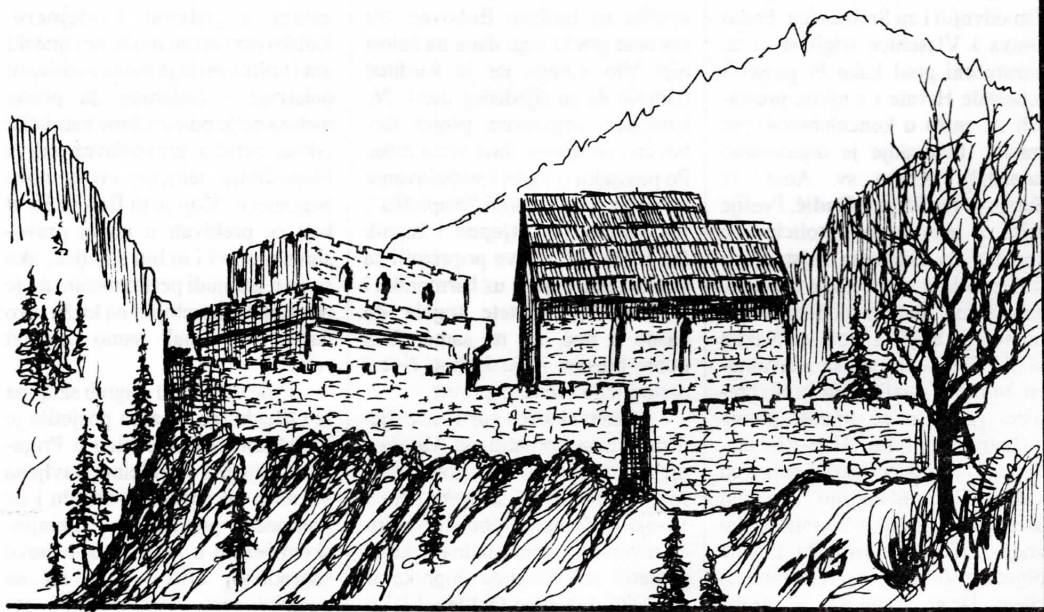

KLARIN FOTOZAPIS

Priredio: J. Klarić

*Tko je ovdje vlast,
a tko narod?*

KAKO SU SPAŠENI GRAD I KRALJICA

Piše **Toni Petković**

Kamene zidine kraljevskoga grada prkosno su dominirale okolicom s prostrane uzvisine na kojoj bijahu podignute. Za mnoge neprijatelje kraljevstva uspjeh je bio doći i pod bedeme neosvojive prijestolnice. A oni rijetki koji bi se uspjeli probiti teško prohodnim planinskim putovima i pritom izbjeci brojne zasjede vrsnih kraljevih strijelaca i konjanika mogli su se jedino diviti ljepoti krajolika i smjelosti kraljevih graditelja.

Strme kamene litice i visoki gradski bedemi odvrćali su sve došljake čak i od pomisli da krenu u osvajanje kraljevskoga grada. Uspon uz okomite litice bio je gotovo nemoguć, a ako bi netko i uspio doći do podnožja zidina, tu je neminovno zastajao. Preko bedema se nije moglo, a debeli se zidovi nisu mogli sjeći mačem i sabljom. Niti ostale ratne sprave tu nisu puno pomagale.

Mnogi su vojskovođe pokušali lukavošću pridobiti kraljevu posadu u gradu nudeći golemo bogatstvo za gradske ključeve. No, grad je čuvao probrani kraljev rod čija se vjernost nije mogla poljuljati nikakvim blagom. Drugi su poku-

šavali na duže vrijeme držati grad pod opsadom nadajući se da će tako iscrpiti njegove branitelje i primorati ih na predaju. Ali, hrane i vode u gradu bilo je dovoljno i za tri godine.

Stoga je kameni grad dugo godina bio neosvojiv. No, s vremenom se mijenjala i ratna tehnika, pa su koplja i mačeve zamijenili teški topovi koji su i s velike udaljenosti bili ubojiti.

Te se godine, od ranog proljeća, kroz uzani kanjon Bukovice valjala silna vojska moćnoga cara...

Kralj se nije odveć brinuo za sigurnost grada i svojih podanika. Ta, i dosad su pod njegovu prijestolnicu dolazile brojne vojske i uvijek pokunjeno odlazile. Kralj je u gustim šumama okolo grada rasporedio svoje čete s brzim konjanicima, a ustave od volujske kože s velikim količinama prikupljene vode samo su čekale njegov znak da budu rasječene i da bujica odnese pridošlice. A strijelci skriveni po okolnim vrletima nestrpljivo su iščekivali trenutak kada će kišom oštirih strelica zasuti neprijatelje. Ovakvi prizori obrambenih priprema dotad su viđeni stotinama puta.

Poučen prijašnjim neuspjehom, zapovjednik nadolazeće vojske bio je mnogo oprezniji. Već je bio iskusio razarajuću žestinu kraljevih konjanika i strelčara te svu snagu kožnatih brana u kanjonu podno Ljestvače. Znao je da će dolazak do podnožja kraljevskoga grada i ovaj put uzeti velike žrtve. Znao je i to da se preko visokih bedema dalje ne može. No, sada je spremio novu taktiku.

Teško naoružanje nije uvlačio kroz uski kanjon Bukovice nego ga je, uz silan napor i goleme gubitke, u luku prebacio ponad sjevernih zidina grada odakle je, po njegovoj procjeni, topništvo trebalo najučinkovitije djelovati.

Kad umjesto uobičajenih juriša konjice i pješadije grad zasuze teška topovska zrna, među braniteljima nastala panika. Nepripremljeni za ovakav vid napada, nisu znali što im je činiti. Razaranja sjevernih zidina i samoga grada kao da ništa nije moglo zaustaviti.

Podanici su poštovali svojega vladara i bili pripravnici izvršiti svaku njegovu zapovijed. A iznad svega su, zbog njezine dobrote, voljeli kraljicu. I ma koliko se brinuli za vlastitu sigurnost i za sudbinu gra-

da, još ih je više zabrinjavala mogućnost da se kraljici nešto dogodi.

Nakon mjesec dana opsade kralj okupi svoje odličnike da odluče što im je dalje činiti. Jedni su predlagali da se otvore glavna vrata, spusti pokretni most i izvrši jurišni proboj te da se usput izvede kraljica s djecom i skloni na neko sigurnije mjesto. Za druge je opet to bilo odveć rizično i teško izvodljivo. Poslije dugog vijećanja odlučeno je da, ako se već ne može izvršiti proboj, treba podići takvu prepreku koju topovske kugle neće moći prebaciti. Istina, ta se odluka činila više suludom negoli razboritom.

Od narednog jutra sve što se moglo kretati bilo je zaokupljeno izgradnjom visokog nasipa ispred gradskih zidina ne bi li se tako spriječila daljnja razaranja. Tisuće je ruku danonoćno lomilo tvrde kamene blokove i uz pomoć konja i volova odlagalo ih na nasip koji je stalno dobivao na visini. I što je nasip više rastao, osvajački su se topovi oglašavali sve češće i jače. A kad topovske kugle počеше udarati u nasip umjesto u grad, zapovjednik osvajačke vojske naredi da se u topove stavlja više baruta.

Na drugoj strani branitelji su već bili posve iscrpljeni. No, kad jedna dobro usmjerena topovska kugla preleti nasip i pogodi pravo u glavnu kulu u kojoj se nalazila kraljica, koja je samo zahvaljujući nekakvom čudu ostala neozlijeđena, branitelji ponovno dobiše neku novu snagu. Opet su svi kao jedan prenosili kamenje na nasip koji uskoro naraste do zastrašujuće visine.

Osvajačkim je topnicima tad izdana zapovijed da dodaju još baruta, ali topovi ne izdrže silinu eksplozija. Razneseni dijelovi topova poubijaše i izranjavaše kompletne posade.

Bijesan što ni ovaj put nije osvojio kameni kraljevski grad, zapovjednik osvajačke vojske naredi prekid opsade i povlačenje. Ali, kad i posljednji neprijateljski vojnik zamače niz kanjon podno Ljestvače, u gradu ne zavlada preveliko oduševljenje. Naime, gradnja kamenog nasipa plaćena je previsokom cijenom. U tom je vremenu sedamdeset sedam bobovačkih žena pobacilo djecu, a isto se toliko kobila prije vremena oždrijebilo. Kažu da nije bilo onoga tko još dugo vremena nije osjećao posljedice iscrpljujuće gradnje.

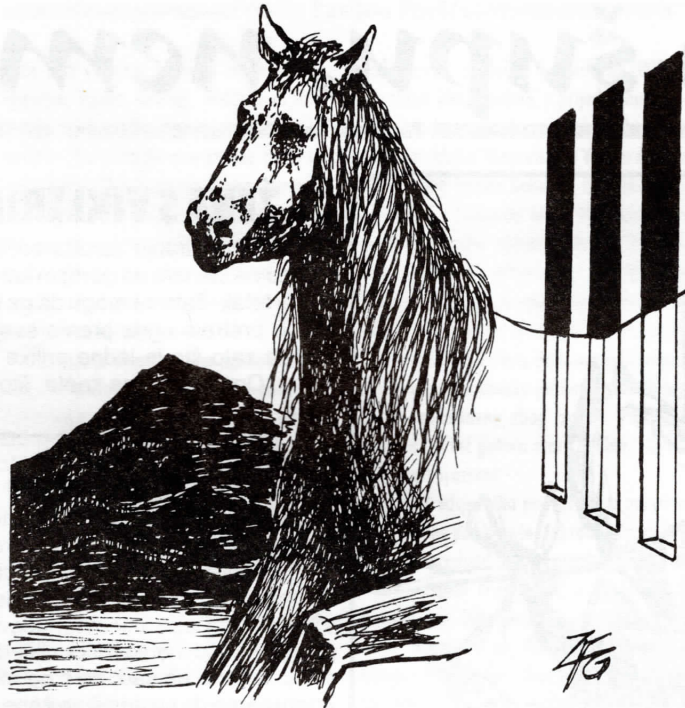
I danas kraj bobovačkih zidina, dobrim dijelom očuvana, prkosno stoji Branič-kula. Valjda nas želi posjetiti na neka davna nemirna vremena.

Jozo je pošao načuturiti se da uzme u mašice jednu žigu iz ložišta svoga starinskog zida-nog štednjaka, ali samo što je otvorio vratica, morade odustati jer su ga koljena izdavala. Privuče si stolicu tek toliko da sjedne na njezin rub. Napokon je pripaljivao škiju, eto na taj zdravi način, s ražarena ugarka, kojemu su stari ljudi uvijek pribjegavali cijeneći da plamen iz upaljača nije zdrav – a kao da cigareta jest – ili su tako barem nastojali ušparati zeru plina, da ga se učestalo kupovati ne mora. Prvi dim obično bi ne ispuhuj, nego, ako se se zagovori s kime, tada se tek moglo uočiti kako se dim sam oslobađa iz pluća i postupno ali britko nadire van kroz Jozine riječi.

Tankom je metalnom polugom, što se i sama opasno ugrijala, mada on to pod zadebljalim jagodicama nije tako doživljavao, zakračunao vratica na kojima su se isticala tri okomito prorezana otvorića za bolji protok zraka. Također, prilikom lijevanja, na tim je vratima ugravirano "Vareš". Pisalo Vareš ili Smederevo, otkuda su inače dolazili tiševi te preuzimali primat i u najstarijim seoskim drvenjačama, Jozi je svejedno jer je toliko sam i usamljen da je ostatak svijeta, kud god pošao, čini mu se, jednako daleko.

Jesenja je noć još u ranoj fazi, a krasi je domalo pun mjesec, no i on k'o i Jozo samac i nema nikakvih obveza osim dočekati jutro, samo kad ćeš veću obvezu od te kad nemaš drugog izbora. Svjetlo je u Joze *udunuto*, a, na koncu, što će mu. Važno mu je da vatra gori i da ima na zidu naspram štednjaka tri vesela tračka svjetlosti koji potječu od vatre i koji mu znače kao prava tri druga. Znači mu donekle i mjesečina, ali kako se vjetar svu večer okomio na golo trešnjino granje kraj prozora, u kući se ima dojam da se neki zafrikant vani dohvatio fenjera pa njime stalno maše i provocira.

I kad Jozo odluči izići, da malo odstoji pred vratima, onako u čarapama, na podnicama koje su u neka prijašnja vremena svakoga jutra bivale izribane i žutile se k'o limunova kora, tada on opetovano gleda, motri ima li igdje svjetla u prozorima koje je naučio vidjeti osvijetljene dok je selo bilo puno života. Džaba on tako čeka i zuri u tamu, a džaba mu je i osluškivati neće li čiji cuco iznenada zalajati, neće li se pomaknuti govedo negdje u nečijoj štali ili možda zveknuti zvonom. Nema nikoga i tako je sve dokle dopiru njegova čula.

Kuća u dolini

Dominik Latin

Već je sedma godina od rata. Tri su otkako se on vratio. Otkako se vrnuo, ako ćemo jezikom te stare generacije koja se i uvrnula i vrnula, ali mladi neće. Štoviše, u taj kraj sela gdje je on, kao da su se svi zarekli, nitko se živ vraćati ne misli. Da je bogdo njemu njegov Drago pri ruci, ponekad bar, drugo mu ništa ne bi trebalo. Ali, Drago je u Kninu, životari tko zna kako, i neće ići odande ukoliko ga se ne bi izgonilo...

Sad Jozi ne preostaje ništa već da okrene svoje misli na nekoga koga bi se moglo zadržati tu u dolini, nekako ga vezati, a da ga se i ne pita. Tko bi to mogao biti? Stari bi dobri Brnjaš sasvim odgovarao. Da ga ima, jahao bi i svud s njime stigao i bio bi lafčina k'o Kraljević Marko što je bio sa svojim Šarcem, a svakako i živi pri šumi poput hajduka, daleko od očiju ostalog svijeta, i, kad se pojavi negdje, prvo što ga netko upita jest: otkle tebe, Jozo?

Hajde znaj gdje je Brnjo sad i gdje ga odvedoše, jesu li ga pretovarali i slomili, je li uopće na životu...? Dabogda im ne trebao – ta mu se misao odjednom probi u

prvi plan. Sad valja muku mučiti da se nabave drva, valja ih na leđima nositi, ponešto svaljati, nešto *spruvati*... Sreća da je kuća u dolini i da je s tri strane okružuje šuma, to mu sada dođe kao pogodnost. Maštao je Jozo, ono prije rata, da si nabavi i traktor, da se sa sinom uortači pa da počnu baviti se šumskim poslovima. U sklopu je te ideje, po svoj prilici, i dopustio jedne zime da mu kroz njivu – hajde što njegovu, ali i bratovu – zglobari balvane vuku. Jozo kao da je bio podjetinjio jer je većinu vremena provodio prateći pogledom moćne traktorske kotače kako grabe preko svih mogućih prepreka pritom vukući za sobom golemi teret. To ga je uvijek fasciniralo. Ali, moguće da je Jozi moglo pasti na pamet to da upusti traktore u njivu iz nekog unutarnjeg revolta, nakon jedne nezgode u šumi; Drago je to najbolje ispričati znao. Tjerao je Jozo svoga Brnjaša da potegne neki *firać*, ali nije išlo. Jadna je životinja trgnula posljednjom snagom i tada iščupala kline, pa je onda vagir uslijed inercije preletio preko konja i snažno udario Jozu u potiljak, a ovaj pao

nekamo niza škarpu. Kad se pušujući i pužući vratio kroz paprat, Jozo je u bijesu uglavio dva prsta konju u nozdrve da se na njemu, ni krivom ni dužnom, tako iskali. Konj je u mucu frktao i kezio zube, a Drago se uvijek kad prepričava cijelu tu situaciju više puta zacene od smijeha, ali u trenutku dok se događala bogme nije smio. Stari bi se okomio i na njega.

Kao što skupa idoš u šumu, otac i sin često su izlazili zajedno. Ili barem na ista mjesta. Ili bi se, pak, kao po dogovoru, pronadi i susretni. Pa bi Drago šeretski dobaci: hajde, stari, popij i ti štogod... ako imaš para. Kavani je to donosilo zabavu, a njima pozornost zahvaljujući kojoj su stizale nove runde pića taman onda kad oni ostanu kokuzi i pojavi se mogućnost da se počnu trijezniti usred najboljeg raspoloženja. Od čega je zapravo Jozo smjerao i od kojih novaca osigurati sebi taj traktor, traktor zvani čežnja? To je pitanje kojem ni sam nije tražio, a još manje nalazio odgovora. Samo je znao da ga silno želi imati i čuda raditi s njime. Koliko da zaradi nešto, toliko i za svoju dušu. Ma, i kad ne bi dinara njime zaradio, samo da je pred šupom...

On i njegov sin do novca su ionako dolazili rijetko i spontano, a još ga spontanije trošili. Otišli jednom na koridu u Ponikvama sa svega dvije marke. Prvo na što su naišli bila je igra u kojoj se svatko tko uloži dvije marke mogao okušati u vještini nabacivanja malih drvenih alki na grlić bilo koje od nekoliko boca pravilno poredanih unutar jednog kruga, ali na udaljenosti od tri ili četiri metra i to iz tri pokušaja. Drago se hladno maši za džep i kad promaši dva puta, Jozo problijeđi. Bolje im je bilo da su po jednu čašicu žestokog popili, pomisli on. No, u posljednjem bacanju Drago uspije. Tad su dobili bocu lozovače plus dvadeset maraka s kojima je bila zakičena. Ubrzo je Drago s nekim čakijarima završio na ringlšpilju, a i Jozi se od loze domalo sve rotiralo; i pobodeni volovi, i ona svjetina...

Bila su to vremena, sjeca se Jozo, kada se barem maštati moglo. A sad, desetak ljeta poslije, džaba ti što nema traktora, niti ga više sanja, nego je i bez Brnje i bez svoga Drage, što je najgore. Sam Jozo k'o pustinjač. Bere lisičarke i uzgaja kelj i luk podno kuće.

I ne spava, osim malo s večeri. A onda ustane pa će kraj prozora, ne zna ni on zašto. Gleda napolje na lisca koji pak misli da nema ni njega, Joze, da je sve pustoš, pa se i ne šulja.

Imam šupu, nema dna

Piše Dunja Šego

URBANE LISICE

Vareš je, ako se ne varam, poprilično siguran grad. Nema, brate, onih scena kakve vidimo na američkim ulicama kad gledamo filmove. Nema brutalnosti i nasilja, a ako se tko bavi kakvim sumnjivim poslom onda to čini dosta profinjeno. Tiho. Šulja se, kao što se po našim stubištima šuljaju gladne lisice. Pa ugrizu čovjeka na petom katu. Dvapat se to već dogodilo. Ali kud će baš na pogrešne osobe?! Te lisice trebale bi vrebati samo doseljenike, ono kad oni iziđu po drva složena uz vrata lifta koji još zovu i "šupa bez dna".

A ne bi se takvi ni prepali, briga ih za lisicu, to bi došlo tek kao dodatni pokazatelj da žive u gradu, a imaju kompletan seoski ugođaj. Nego, ovi građani, što ni krivi ni dužni dožive napad lisice pred svojim pragom, možda bi te životinje tužili i odveli ih k'o jazavca pred sud. Ali, uskoro ipak ostajemo bez suda u ovom gradu što znači – vodi lisicu u Visoko. A hajde je živu uvesti u autobus. Malo sutra. Ostaje samo jedno: oderati joj kožu pa s njom u Visoko, u KTK. A sud neka se bavi lisicama na dvije noge koje se motaju oko tuđih vrata.

ŽENA S VIKLERIMA

U analiziranju uzroka zašto su lisice otišle tako daleko pa nasrću na stanare na gornjim katovima, kako stvari stoje, najrevniji je moj tetak. Zato ne mogu da ga opet ne spomenem. On je čovjeku koji je pretrpio ugriz prenio svoje sumnje da mu se to dogodilo možda zato što je jedne prilike ženi za imendan poklonio lisiče krzno. Ono krzno, ma znate, što bi rekli nadrealisti, u vidu za oko vrata.

Drugi dio razmišljanja mora ići u pravcu toga kako da se ljudi zaštite pred ovom pojavom. Možda bi trebali nositi štitnike, kao nogometaši. To bi onda koristilo i kod posrtanja u onim stubištima gdje nema rasvjete ili je ima, ali nema prekidača na ulazu u zgradu. Samo gole žice čekaju svoju žrtvu.

Hrabre domaćice mogle bi uspješno riješiti stvar ako im se recimo u vrijeme pojavljivanja lisice nađe u ruci oklagija ili metla. Vjerujem da su i njihovi muževi uvjereni u to. Pred neku bi se plašljivu lisicu moglo izići s viklerima na glavi i to bi bilo dovoljno da se lija izvrne, pa sad, da li od stresa ili od smijeha, nije ni važno. Znam samo da su prijašnje žene, one na selu, koje su rađale djecu na njivi pa se odmah poslije toga vraćale grabljama ili motici, ako bi recimo čuvaj ovce, tananim šibama uspješno čak i vukove odvrćale od stada, a mi danas ne uspijevamo ni lisice nagnati ispred stana.

UZMI SVE ŠTO VAREŠ PRUŽA

Dok mi o liscama, naši nam susjedi Brezani iskrtišu cestu i razblatiše je niže Pajtova. To je zato što će od nas u budućnosti crpiti vodu. Pitali su u Općini smiju li i rečeno im je: ma eto, može... Sad se uz cestu kopaju kanali i polažu crijeva koja su tolikog promjera da se dvije-tri krupne žabe unutra mimoići mogu.

Šta je, tu je. Mi nismo od njih ništa iskali zauzvrat, pa nismo ni dobili. A mogli su Varešani pripremiti sve vreće koje imaju pa u Brezu po ugljen: autima, konjima, s kolicima, cekerima i rancima. Da malo razmijenimo blago za blago. No, ljepše je nama sjediti u kući i govorkati kako nam iz Vareša sve pod milim Bogom uzeše. Odneseše. Odvukoše.

Ljudi sa strane davno su već uvidjeli da mi ne umijemo iskoristiti prirodna bogatstva što ih imamo pa su nam tako i na funkciju direktora u Šumarstvu naturili čovjeka iz Breze. Koji, moramo to priznati, ne *ekonomiše* baš nešto, ali uspješno ravna po našim šumama. No, smiješni smo ako se nadamo da će nam Breza poslati i gorane.

Neiskreni bismo bili da sad kažemo kako u nas nitko nikakve koristi od šume nema. Naši su šumari došli na glas kao dobri otpravnici poslova, pa kamioni s oblovinom samo vezu. Za sječu se najčešće doznaju ona stabla koja oni iz svog terenca, dakle s ceste, čekićem dohvatiti mogu. Navečer se iz džipova presjeda u golfove treće generacije, malo se *provozika* po gradu, pa onda kući da se vidi jesu li majstori završili nove, trendovske fasade.

A Vareš k'o Vareš, nema zarade, al' imat će zato panjeve i klade. Pa uskoro možda možemo svečano obilježiti milijun panjeva kao što su one devedeset druge Jakići slavili prvih milijun maraka zarade.

Autor: KIKE	UZALUDAN TRUD (fig.)	RITINAR, DRONJA- VAC	MJESTO U HRVATSKOJ KRAJ SAVE
"PONED- JELJAK"			
PJEVAČ JÜRGENS			
KRATKI KOLUTI- ČAVAC			
ZATVOR, UZE (HAPS)			
MAGAREČI GLAS, REV			
DESNI PRITOK SAVE			
"SEKUNDA"			

	ŽENA IZ ZAHUMLJA	UKRCAVA- NJE TERETA (množ.)	TROJ, KOM (množ.)	PATVO- RINE, IMI- TACIJE	IZRAĐIVAČ TEPIHA	IZVUČI SISANJEM		MOTODROM U BELGIJI			POKRAJINA U GRČKOJ
STARO VAREŠKO NASELJE NA SLICI							MALO PERO				
							"TURBOJET ENGINE"				
UČENJE O ATOMIMA, ATOMIKA										TONA	
										VRSTA KOŽNE BOLESTI	
PROPOVI- JED O BIB- LIJSKOJ TEMI									NEDAČA, NEVOLJA		
									GLUMAC GUINNESS		
ISKRIVITI SE								INDIGO- BILJKA			
								KUKAC ŽALČAR			
GLAVNI GRAD BAHREINA							ŠLJAM (množ.)				
							IGOR TUDOR				
IČI, HODATI									ANA JELUŠIĆ		
									ITALIJA		
ALLEN IVERSON			DRAŽENJE, UZNEMI- RENOST								

kretati se, aj, al, irracija.

RJEŠENJE SKANDINAVKE, vodovno: pon, udo, crv, aps, njak, una, spa, zukići, perce, atomistika, t, homilija, zlo, uviti se, anil, manama, ološi.

BOBOVAC

LIST VAREŠKIH HRVATA

Rješenjem Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Federacije BiH, broj 08-651-311-4/98, list "Bobovac" upisan je u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 817, a mišljenjem istog ministarstva oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda

osnivač i izdavač: HKD "Napredak", Podružnica Vareš ♦ za izdavača: Čedomir Jelić ♦
 adresa uredništva: 71330 Vareš, Put mira 23, tel./fax: 032/848-165 ♦ internetska adresa:
<http://www.vares.pp.se> ♦ e-mail: goran.mijatovic@vares.pp.se ♦ žiroračun u KM: 199-
 047-00042902-61 kod ABS banke d.d. Sarajevo, s naznakom: za list "Bobovac" ♦ naklada:
 1200 primjeraka ♦ izlazi jedanput mjesečno ♦
 glavni i odgovorni urednik: Čedomir Jelić ♦ uredništvo: Vladimir pl. Alaupović, Boško
 Andrić, Zlatko Filipović, Željko Ivanković, Mladenko Marijanović, Stjepan Šurkić i Mijo Vidović
 ♦ unos teksta: Davorka Terzić ♦ računalna priprema i tisak: "Grafopapir" Kiseljak,
 tel./fax: 030/879-761, e-mail: grafopapir@tel.net.ba

**TURISTIČKA ZAJEDNICA VAREŠ
PREDSTAVLJA**

Sjenokos

Ovo što vidite nisu slike iz neke druge zemlje. Ovi krajolici nalaze se tu, u našoj neposrednoj blizini, konkretno na 4-5 kilometara od Vareša, gdje se prostire Sjenokos. Preko 1000 metara visine nad morem, valoviti brežuljci, lagani vjetrovi, zrak prepun ozona, plavetnilo neba, tama zvjezdanskih šuma, miris četinar i ljekovitih trava, nesvakidašnje lijep pogled na sela uokvirena gustom crnogoricom – sve to čini od Sjenokosa mjesto gdje srce zaigra i krv počne življe cirkulirati.

Mnogi građani Vareša stoga su zanemarili svoje stanove u gradu i otišli na Sjenokos da stalno uživaju u ambijentu iznimne ljepote koja okrepljuje tijelo te oplemenjuje dušu i misao.

